

“Uitslag referendum over Wiv: meerderheid tegen”, zo kopte de kiesraad op 29 maart jongstleden. Daarmee is de Wiv 2017 een omstreden wet. Niet alleen onder de Nederlandse bevolking, maar ook onder deskundigen als de Raad van State. Dat is een kwalijke zaak voor een wet die zo sterk raakt aan het fundamentele mensenrecht op privacy.

Niettemin is de Wiv 2017 gewoon, zonder vertraging, ingegaan. Je zou verwachten dat de Nederlandse staat dit keer voorzichtiger zou zijn, nadat de staat in 22 november 2012 door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens op de vingers was getikt voor de vorige Wiv, aangezien deze strijdig was met het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

Nu tracht het kabinet de Wiv 2017 achteraf te verbeteren met een reparatiewet. Is de Wiv 2017 nu wel een evenwichtige wet waarvoor draagvlak gevonden kan worden? Nee, want nog steeds kunnen de diensten zonder rechterlijke toets:

1. Nederlandse burgers dwingen gegevens te ontsleutelen
2. Nederlandse burgers hacken
3. Burgers in Nederland ongericht tappen
4. Nederlandse burgers binnen hun eigen woning bespioneren
5. Woningen van Nederlandse burgers betreden
6. Medische gegevens te verzamelen en daarbij het beroepsgeheim aantasten
7. Gegevens delen met buitenlandse overheden zonder rechterlijke toets.

Ten slotte stelt artikel 73: “De diensten zijn bevoegd tot het bevorderen of treffen van maatregelen ter bescherming van door de desbetreffende dienst te behartigen belangen, al dan niet met behulp van een technisch hulpmiddel.” Dat dit artikel, dat zo ruim en vaag is geformuleerd, niet wordt gerepareerd, is onacceptabel.

Ondanks deze reparatiewet is het duidelijk dat de Wiv nog steeds fundamenteel fout is, en niet gerepareerd kan worden door enkele bijzinnen toe te voegen. De uitgangspunten van de Wiv moeten veranderen:

1. Elke inzet van bevoegdheid moet worden gedaan aan de hand van een verzoek tot inzet van bevoegdheden. Daarin moet gespecificeerd worden:
 - a. Van welke personen gegevens verzameld mag worden, en waarom niet van minder personen gegevens verzameld kunnen worden.
 - b. Hoe lang de inzet maximaal zal duren, en waarom het niet korter kan.
 - c. Hoe lang de verzamelde gegevens bewaard zullen worden, en waarom dit niet korter kan.
 - d. Wie toegang tot de gegevens kunnen krijgen, en waarom deze groep niet kleiner kan.
 - e. Welke bevoegdheden ingezet zullen worden, en waarom geen minder zware bevoegdheden ingezet worden.
 - f. Binnen welke periode de personen die doel zijn geweest van de inzet van bevoegdheden actief door de diensten op hoogte zullen worden gebracht dat zij doelwit geweest zijn van de diensten, alsmede met welke middelen, in welke periode, en waarom. Dit moet uiterlijk binnen een periode van 15 jaar geschieden. Er is iets fundamenteel mis als een persoon meer dan 15 jaar een bedreiging is, de overheid hier niets aan heeft kunnen veranderen en de diensten dit alsnog geheim willen houden. In zo'n geval moet in een gezonde democratie zoiets openbaar worden.
 - g. De diensten maken de onder f genoemde mededeling terstond openbaar indien de personen onder f hiervoor toestemming hebben gegeven.
2. Elk verzoek tot inzet van bevoegdheden wordt door een onafhankelijk rechter beoordeeld, nadat de rechter de diensten en een “tegenpartij” heeft gehoord.
 - a. De rechter kan een verzoek tot inzet van bevoegdheden vernauwen alvorens deze goed te keuren.
 - b. Bij een verzoek tot inzet is er een “tegenpartij”. Deze tegenpartij is een advocaat die de belangen van personen die doel zijn van onderzoek behartigd. De advocaat is verplicht alles geheim te houden (ook naar diens “cliënten”) voor zover dit kan leiden tot verminderde doelmatigheid van de diensten. Deze geheimhouding geldt niet naar de toezichthouder van de diensten.
 - c. De diensten zijn verplicht de “tegenpartij” te voorzien van relevante informatie om goed te kunnen pleiten. Zo dienen die diensten de “tegenpartij” op de hoogte te

brengen of de "cliënt" een journalist, mensenrechtenactivist, klokkenluider, advocaat, rechter, politicus of arts is.

3. Voor gegevens ontvangen door derden (zoals buitenlandse diensten), dienen de diensten binnen 4 weken een equivalent verzoek tot inzet van bevoegdheden op te stellen dat deze gegevens had opgeleverd. Alleen indien dit wordt goedgekeurd volgens de voorgaande procedure onder 1 en 2, mogen de diensten deze gegevens bewaren en verwerken.
4. Enkel uitwisseling van gegevens aan buitenlandse diensten indien deze overheid van de buitenlandse dienst geen mensenrechten schendt, geen doodstraf kent en het oorlogsrecht niet schendt. Deze overheden worden bij wet op een witte lijst gezet, nadat voor elk land de beoordeling van mensenrechtendeskundigen is geraadpleegd en openbaar is gemaakt.
5. Geen ontsleutelplicht. Dit hoort niet in een rechtstaat thuis.
6. Gegevens verzameld onder de Wiv van Nederlandse staatsburgers mag op geen moment afkomstig zijn van aan een aantal personen dat meer dan 0,1% van de Nederlandse bevolking bedraagt.
7. DNA-materiaal waartoe de overheid of de diensten toegang toe kunnen hebben mag op geen moment afkomstig zijn van aan een aantal personen dat meer dan 0,1% van de Nederlandse bevolking bedraagt.
8. Medisch beroepsgeheim blijft onaangetast en staat boven de Wiv.
9. Medische informatie kan niet verwerkt of verzameld worden door de diensten.
10. De diensten zijn verplicht jaarlijks gedetailleerde statistieken openbaar te maken over de inzet van bevoegdheden, zoals het aantal verzoeken tot inzet van bevoegdheden dat is gedaan, het aantal verzoeken dat is afgewezen, totaal aantal personen dat doelwit is, totaal aantal Nederlandse staatsburgers dat doelwit is, uitsplitsing van het aantal keer welke bevoegdheid is ingezet, etc.
11. Kortere maximale termijnen voor de inzet van bevoegdheden en opslag van verzamelde gegevens.

Ik ben benieuwd of de privacy van Nederlandse staatsburgers in de toekomst eindelijk beter beschermd zal worden in de Wiv dan de privacy van (multinational)bedrijven in de belastingwet. En of dit kabinet, dat de burgers het raadgevend referendum heeft afgenomen, de burger wel serieus neemt in deze internetconsultatie.